

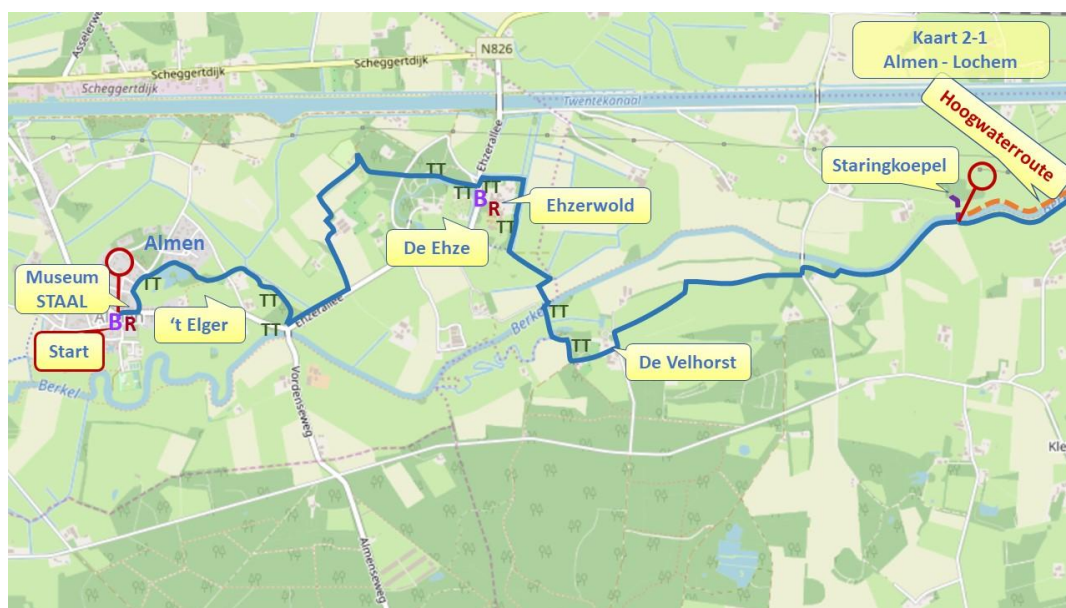

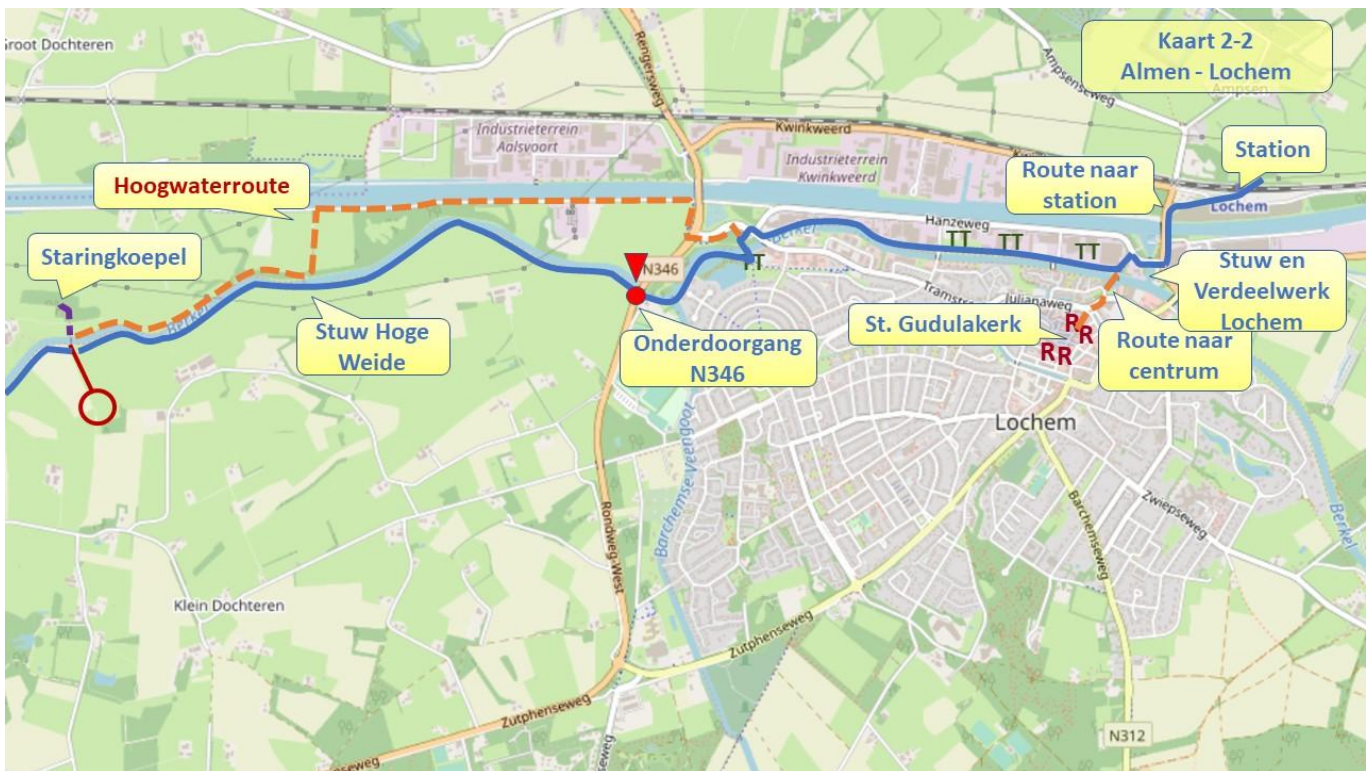
Berkelpad etappe 2

Auteur: Dolf Logemann

Almen - Lochem

U kunt op uw route naar Lochem lange stukken over het schouwpad langs de Berkel afleggen, maar de hieronder beschreven route is gevarieerder en daardoor mooier en leuker. De route start bij de dorpskerk van Almen en gaat op verrassende wijze langs de groene randen van het dorp. U passeert de landgoederen 't Elger en Ehze alsook het voormalige P.W. Janssenziekenhuis, nu het hotel Ehzerwold. Daarna steekt u het Berkeldal door naar de overkant en wandelt u door het mooie kleinschalige landschap van het landgoed De Velhorst en het buurtschap Klein-Dochteren. Het tweede deel van de route volgt u het schouwpad langs de Berkel tot aan de rondweg van Lochem. U passeert de Staringkoepel aan de overkant. Een trekpuntje brengt u desgewenst naar dit plekje, een aanrader voor een korte pauze en een bezoekje aan de koepel. Terug op de zuidoever loopt u verder in de richting van Lochem. In Lochem zelf treft u eerst een woonwijkje, daarna een bedrijventerrein. Dat bedrijventerrein begint lelijk, maar het pad langs de Berkel wordt steeds groener en breder. Deze etappe eindigt via een vooralsnog vrij kale wandelboulevard bij het verdeelwerk waar overvloedig Berkelwater kan worden geloosd op het Twentekanaal. Hiervandaan kunt u eenvoudig naar het station of naar het centrum van het oude Berkelstadje Lochem lopen. Het is niet zo'n lange etappe. Combineer uw wandeling daarom eerst met een bezoek aan het Museum STAAL bij het beginpunt in Almen. Het geeft u een fraai inzicht in de geschiedenis van het Achterhoekse landschap en het leven en werken van de regionale dichter A.C.W Staring.NB. Bij hoog water in de Berkel, als het water vrijwel tot aan de rand staat, stroomt ook de doorgang onder de N346 onder. U moet dan rekening houden met een flinke omweg. Steek in geen geval de N346 over, deze is erg druk en oversteken is hier levensgevaarlijk.

Routebeschrijving

1. Vanaf het plein bij de dorpskerk loopt u de Dorpsstraat in, langs het Dorpshuis en Museum STAAL
2. Na theetuin van hotel De Hoofdige Boer LA (Staringweg)
3. Rechts aanhouden (Blauwedijk) en na circa 200 m via klaphekje natuurgebied in (volg hier de richting van het Graafschapspad). NB. Dit natte natuurgebiedje behoort tot het voormalige landgoed 't Elger
4. Voetpad volgen tot einde natuurgebied en bij informatiebord LA, richting verharde weg (Bakkersweg)
5. Bakkersweg oversteken en via graspad achterlangs de bebouwing. Dit kronkelende pad heeft een geel-rode markering (Graafschapspad) en is door de eigenaresse ook met gele pijlen gemarkeerd
6. In de bosrand via een houten slingerhekje doorsteken naar verharde weg (Ehzerallee), aldaar LA. U kunt de eerste 150 m veilig in de linkerberm tussen de bomen lopen. Zie ook de omgevingsinformatie over de geschiedenis van deze plek.
7. Eerste landweggetje (zonder naam, richting boerderijwinkel De Nieuwe Baankreis) LA. In de vork van de weg rechts aanhouden

U passeert eerst een biologische pluimveehouderij en vervolgens een kampeerboerderij, eveneens met een biologische bedrijfsvoering. De laatste werd als boerderij al vermeld in een document uit 1494.

NB. U loopt hier op particulier terrein ('Eigen weg'), met toestemming van de eigenaren. Deze toestemming is echter voorwaardelijk en kan door de eigenaren worden ingetrokken. Als dit het geval is vermelden we dit op de website www.berkelpad.nl bij 'Routewijzigingen'. Honden dienen aangelijnd te zijn.

8. Landweg geheel aflopen, over het erf van de boerderijcamping, tot in de bosrand. Daarna RA, via een bospad aan de binnenzijde van de bosrand

9. Asfaltweg kruisen en tegenoverliggend bospad inslaan (bordje 'Geldersch Landschap'), min of meer rechtdoor, zijpaden negeren. Doorlopen tot aan verkeersweg en hotel Landgoed Ehzerwold, het voormalige P.W. Janssen Ziekenhuis. Aldaar LA richting bushalte. Zie ook de omgevingsinformatie over de geschiedenis van deze plek.
10. Schuin tegenover de bushalte pad achter een groen-wit geschilderd huisje met rood pannendak inslaan, richting de parkeerplaatsen van het hotel. U volgt de buitenrand van het terrein. U gaat aan het eind met de bocht mee naar rechts.
11. Voorbij een bord met het cijfer 5 LA, een onverhard kronkelend pad met op de hoek een bord 'parkeerplaats Landgoed Ehzerwold rechtsaf'
12. Het onverharde pad komt uit op een klinkerweggetje. Hier LA. Het weggetje gaat over in een smal, onverhard fietspaadje. Dit fietspad volgen tot aan een stuw (Kloekhorsterstuw of Stuw Velhorst)
13. Voorbij de stuw het fietspad vervolgen. Aan het einde, bij keuzepunt T24, LA richting boerderijengroep
14. Voorbij de boerderijengroep LA, daarna na circa 75 m RA, via voetpad richting Staringkoepel.

Sinds 2018 heeft Vereniging Natuurmonumenten haar gronden op het landgoed Velhorst verpacht aan een biologische boer en zijn vrouw. De bedoeling is dat zij op een natuurvriendelijke manier werken en bijdragen aan het herstel van het kleinschalige agrarische landschap

15. Voetpad circa 1 km volgen tot aan verharde weg (Dochterenseweg)
16. Aldaar LA en nog vóór de brug RA. Dit pad gaat over in een schouwpad langs de Berkel. U passeert eerst de beroemde Staringkoepel en een stuk verderop de stuw Hoge Weide. De Staringkoepel is te bezichtigen. Hiervoor moet u met een trekpontje naar de overkant. NB Na een bezoek aan de Staringkoepel gaat u weer terug naar de overzijde om het schouwpad te vervolgen. Zie ook de omgevingsinformatie over de geschiedenis van deze plek
17. Het schouwpad langs de Berkel na het trekpontje van de Staringkoepel nog een kleine 2 km volgen tot aan de Provinciale rondweg N346. De Provinciale weg N346 niet (!) oversteken, maar onderlangs passeren via een redelijk ongebaand pad langs het water.
18. Voorbij de brug wordt dit pad weer schouwpad. U blijft dit pad volgen tot aan de volgende brug (met blauwe leuning). Hier omhoog naar de weg en LA over de brug

De beek die vlak na de N346 uitstroomt in de Berkel is de Barchemse Veengoot.

19. Na de brug eerste fietspad RA (richting Hanzeweg)
20. Verkeersweg oversteken en met fietspad mee naar rechts. In de volgende bocht niet mee naar Hanzeweg, maar oversteken en via grasberm richting brug. Na circa 25 m, vóór de brug LA en via schouwpad langs de Berkel.

NB. Het schouwpad loopt achterlangs een bedrijventerrein. De eerste tweehonderd meters loopt u langs een lelijke loods, daarna wordt het schouwpad breder en groener.

21. Bij de volgende brug RD via stenen wandelpromenade
22. Einde wandelpromenade LA via een fietspad. Aan het einde daarvan RA (Hanzeweg) tot aan kruising.

In de laatste meters passeert u een verdeelwerk waarbij overtollig Berkelwater op het Twentekanaal kan worden geloosd.

23. Vanaf de kruising LA richting brug, daarna eerste straat voorbij de brug RA. De route eindigt bij het station Lochem (Arriva).

NB. Voor het centrum van Lochem gaat u aan het eind van de wandelpromenade (bij punt 22) RA over de lange brug, daarna richting de monumentale Gudulakerk.

Praktische informatie

Start

bij de bushalte 'De Hoofdige Boer' in Almen

Einde

Stationsweg Lochem, op een steenworp afstand van het station (zie kaart 11)

NB. Bij hoogwater is de onderdoorgang van de N346 niet passeerbaar. Dat is het geval als de Berkel vrijwel tot aan de rand toe vol staat. Kies dan de hoogwaterroute, die begint bij het trekpontje bij de Staringkoepel.

Openbaar vervoer

Het beginpunt is vanuit Zutphen te bereiken met bus 54 van Arriva. Lochem heeft een treinstation op de lijn Zutphen - Oldenzaal. Zie hieronder voor de aanlooproute naar station Lochem.

Afkortingen in de tekst

In de tekst worden de volgende afkortingen gebruikt:

Rechtsaf = RA

Linksaf = LA

Rechtdoor = RD

Straatnamen

De beschrijving in de tekst vermeldt, cursief tussen haakjes geplaatst, consequent alle straatnamen. Dit is gedaan om de beschrijving te kunnen vergelijken met een topografische kaart of om gemakkelijker de weg te vragen.

Horeca

- > In de dorpskern van Almen
- > Bij het Hotel Landgoed Ehzerwold
- > In het centrum van Lochem
- > Bij het station van Lochem

Achtergrondinformatie

Almen, een welvarend dorp

In 1900 was Almen nog een typisch boerendorpje met een kerk, een school, een herberg, een smidse en een stuk of wat boerderijen. De kerk was er voor de omwonenden, maar zeker ook voor de bewoners van het (niet meer bestaande) landgoed Ter Meulen. Na de vorige eeuwwisseling vestigde zich een zuivelfabriekje in het dorp. Dat bracht groei in het dorp. Nu is het nog steeds een rustig dorpje en een geliefde woonplaats voor forenzen. Er zijn twee hotels en diverse B&B-overnachtingsmogelijkheden.

A.C.W. Staring, Achterhoeks dichter en landman

'Elkeen weet waar het Almens kerkje staat'. Zo begint het beroemde gedicht van de Achterhoekse dichter A.C.W. (Winand) Staring (1767-1840). Het lange en humoristische gedicht gaat over de zeer koppige (in het gedicht 'hoofdige' genoemd) Almense boer Stuggink die niets op heeft met nieuwlichterij en weigert om ter kerke te gaan via een nieuw aangelegde brug over de beek.

**'Eens was het anders hier ter stee,
Wanneer een voord den weg doorsnee,
En 't brugje, naast die voord geleid,
Den smaad droeg van zijn nieuwigheid.**

(...)

**Zie daar! Al werd uw brug van steen,
Toch zal ze Stuggink nooit betreen!'**

Stuggink blijft boos door de beek waden, 'gelaarsd, tot aan zijn heupen toe'. Het gedicht eindigt met:

'Ik kom er ook, met LAARZEN aan!'

A.C.W. Staring was niet alleen dichter, maar tevens landbouwkundige. Zoals wel meer Achterhoekse notabelen maakte hij zich sterk voor de modernisering van de landbouw. In Almen treft u een aan de familie Staring, de gedichten en het Achterhoekse landschap uit die tijd gewijd museum: Museum STAAL, tegenover de kerk.

Landgoed De Ehze en het P.W. Janssen Ziekenhuis

De route loopt over het terrein van de landgoederen De Ehze en Ehzerwold. Het ridderlijk kasteel van de adellijke familie Lintelo op Landgoed De Ehze werd in 1917 afgebroken en vervangen door een meer eigentijds landhuis. Zeer recent zijn op dit landgoed een aantal vakantiehuizen neergezet, speciaal voor mensen met een zorgindicatie

Het naastgelegen Landgoed Ehzerwold is nu een hotel, maar is in de omgeving ook bekend als het P.W. Janssen Ziekenhuis. Het gebouw werd in 1915 door ene Clara Janssen neergezet als een modelziekenhuis voor homeopathische behandelingen. Clara Janssen was de dochter van de gefortuneerde tabakshandelaar P.W. Janssen, naar wie het ziekenhuis werd genoemd. Het project flopte en het ziekenhuis werd overgedaan aan de gemeente Amsterdam, later aan de gemeente Deventer. In die tijd fungeerde het als sanatorium voor tuberculosepatiënten uit die steden. Pas in 1993 werd het als ziekenhuis gesloten.

De slag bij de Spitholderbrug

Tegenover het slingerhekje van punt 6 ligt de Spitholderbrug. Ogenschijnlijk een doodnormale brug, maar in werkelijkheid diverse keren plaats van flinke strijd. Bijvoorbeeld in 1713. De brug was onderdeel van de Hessenroute naar Deventer. Dit tot ergernis van de bevolking van Zutphen. In het kader van dezelfde oproerige beweging van de Plooiërijen die vernielingen aanbracht bij Landgoed De Voorst (zie beschrijving etappe 1), werd ook de Spitholderbrug gesloopt. De brug werd herbouwd als ophaalbrug. Ook tijdens de bevrijding van de Achterhoek door de Canadezen in april 1945 is bij de Spitholderbrug flink slag geleverd. Bij de verbreding van de brug is de witte ophaalbrug verplaatst. U vindt hem verderop langs de route bij het landgoed De Velhorst.

De Staringkoepel

De Staringkoepel is in 1850 gebouwd als theehuis voor Constantia Ernestine Theodora Staring (1819-1893), dochter van de dichter A.C.W. Staring. Na haar dood raakte de theekoepel in verval. Het werd toegevoegd aan het bezittingen van het landgoed Velhorst. De koepel is recent door de huidige beheerder, Natuurmonumenten, weer in oude glorie hersteld. Op een van de wanden van de koepel is het gedicht 'Herdenking' van A.C.W. Staring aangebracht., Geïnspireerd door dit gedicht maakte de kunstenaar Harry Leurink op het plafond een kunstwerk.

Lochem, stad aan de grens

Toen Graaf Otto II van Gelre het buurtschap Loc-heim in 1233 zijn stadsrechten verleende, bestond Lochem nog maar uit een stuk of wat boerderijen rond een kerk. Toch was het stadje van grote strategische betekenis voor de graaf. Lochem lag namelijk aan de grens van het toenmalige graafschap Gelre. Naburige plaatsen als Borculo en Groenlo vielen onder het Bisdom Münster en vormden een potentiële bedreiging van het territorium van de graaf. De schamele bebouwing werd dus voorzien van een stadsmuur met een dubbele omgrachting. Lochem werd zo een van de vijf stemhebbende steden binnen de Staten van het kwartier Zutphen. De kerk, de huidige St. Gudulakerk, heeft zelf een geschiedenis die veel verder teruggaat dan de stadsrechtverlening. Uit opgravingen is gebleken dat er rond 900 op die plaats al een houten kerkje stond.

In de overgang van de 19de naar de 20ste eeuw kende Lochem een bloeiende periode. Er trokken veel notabelen en koloniale in ruste naar het stadje en die zorgden voor een opvallend aantal 'voornamen villa's', vaak in neorenaissancestijl gebouwd in lommerrijke parken. Na de aanleg van het Twentekanaal vestigden zich er ook enkele grote agrarische ondernemingen, waaronder de zuivelcoöperatie Friesland-Campina en de veevoergigant ForFarmers. Ze zijn met hun hoge gebouwen prominent in het stadsbeeld aanwezig.

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
www.wandelzoekpagina.nl/abonnement

voor slechts
€ 12,50